

TÜRKİYE AHŞAP MOBİLYA SEKTÖRÜ VE EKONOMİK GELİŞİMİ

Hikmet YAZICI, Selman KARAYILMAZLAR
ZKÜ Bartın Orman Fakültesi, Bartın-Türkiye

ÖZET

Türk ahşap mobilya sektörü 1 milyar doları aşan üretim değeri, imalat sektörü içinde Türkiye'nin büyük sektörleri arasında yer alabilecek potansiyeli ile yeni yapılanma ve pazar ihtiyacı duymaktadır. Ahşap mobilya sektörünün sahip olduğu istihdam düzeyi ve üretim imkanları ile ülkemiz ekonomisine sağlayacağı katkı çok önemlidir. Türkiye'deki sektörü daha aktif hale getirerek varolan iç potansiyeli harekete geçirecek unsurların bir arada kullanılması gerekmektedir. Bugünkü hali ile Türkiye'nin toplam ihracatında ve dünya mobilya dış ticaretinde bindelik dilimlerle pay alan Türk mobilya sektörü geleneksel yöntemlerden ileri teknolojinin sunduğu modern tekniklerin kullanıldığı fabrikasyon üretime geçiş aşamasındadır.

Ahşap mobilya sektöründe ileri teknoloji ve çağdaş gelişmeyi gerçekleştiren üreticiler, kısa vadede pazar paylarını genişletmiş ve sektör olarak firmalarını büyütmüşlerdir. Mobilya sektöründe gelişmeyi sağlamış firmalar hammadde kalitesi, tasarım, ürün ve malzeme kalitesi, makine parkı, yetişmiş insan gücü ve teknolojik açıdan Avrupa pazarında belirli bir noktaya gelmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye mobilya endüstrisinin yapısı, üretim, ihracat ve ithalat kriterleri açısından incelenmiştir. Sonuçta, sektörün bir çok sorunlarına rağmen, son yıllarda kayda değer gelişme içerisinde olduğu, ihracat-ithalat dengesinin pozitif yönde geliştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler:Türkiye Mobilya Sektörü, Üretim, İhracat, İthalat

TURKISH WOODEN FURNITURE SECTOR AND ECONOMICAL DEVELOPMENTS

ABSTRACT

Turkish wooden furniture sector having more than 1 million US dollars production value and a great importance, needs newer structural development and a newer

markets. Wooden furniture sector is an important source of employment and its production facilities help our country's economy. In Turkey, the sector must get more active by using all the elements together triggering domestic potential. Recent situation of Turkish furniture sector shows that Turkey gets very small share from the total international furniture trade and in transition from traditional production techniques to contemporary techniques.

Manufacturers of wooden furniture get more market shares and more capacities, thanks to modern technologies and developments. Those developed firms reached to important points in European markets in terms of raw material quality, design, product quality, machine park, educated labor force and the technology.

In this study, the structure of Turkish furniture industry, production, exportation and import criteria have been investigated. Consequently, although having many problems, Turkish furniture industry is developing significantly and export-import equilibrium's developing to positive direction.

Key Words: Turkish Furniture Industry, Production, Export, Import.

1.GİRİŞ

Ahşap mobilya, oturma, yatma, yemek yeme, dinlenme gibi kişisel ihtiyaçlar için, ayrıca sabit ya da taşınabilir şekilde eşya muhafaza amacına yönelik ahşap, metal, plastik, cam ya da bunların bir arada kullanımı ile imal edilen eşyalardır. Mobilyalar ile iç mekan ve dış mekan mobilyaları, modüler mobilya, lamine mobilya, fonksiyonel mobilya, klasik ve modern mobilya, sökülebilir mobilya, sabit ve hareketli mobilya olmak üzere kullanım amacına göre sınıflandırılmaktadır.

Ahşap mobilya sıcak ve estetik yapısı gereği, modernize olan ve gelişen kentli nüfusun vazgeçemeyeceği bir eşya biçimi oluşturarak, aynı zamanda kaliteli ve modern tasarım içeren ürünleri ile de talep edilen bir mal denetimini kendi pazarı içinde oluşturmaktadır. Bu sektör gelişen teknoloji ve modern tasarım çalışmaları nedeni ile yeni alternatif imkan ve pazar gücü ile karşı karşıya kalmak zorundadır. Buna ilaveten ahşap mobilya sektöründe pazarlama anlayışının yeterince anlaşılmadığı, pazarlamanın daha çok satış olarak algılandığı ve üretime dönük bir yönetim anlayışının hakim olduğu görülmektedir. Bu nedenle, mobilya sektöründe verimlilik artırıcı teknikler yaygın ve etkin kullanılarak üretim planları ortaya koyulmalı; çevre değerlerine uyumlu, pazara entegre olan ve rekabet koşullarını yaratabilme bakımından pazara dönük bir pazarlama yönetimi anlayışının sağlanması gereklidir. Ayrıca, mobilya sektöründe kalite kontrol, stok yönetimi, iş etüdü, eğitim, çalışma koşullarının düzeltilmesi ve fabrika düzenleme esaslarından mutlak suretle yararlanması gerekmektedir.

Türkiye’de mobilya üretiminde kullanılan teknoloji, Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında oldukça geridir. Ancak, bazı kuruluşların bu konuda süratle yatırım yaptıkları ve son teknolojiden yararlandıkları da görülmektedir. Sektörde, az sayıda firma dışında fabrikasyon üretime geçilmemiş olup, bunun en önemli nedeni tüketicinin bilinçlendirilmemesi ve mobilya sanayiinde standartlara uyulmamasıdır.

Türkiye genelinde üretim sektörü içinde mobilya endüstrisi genel olarak düzenli bir gelişim politikasından uzak belirli ve sınırlı sayıdaki büyük ölçekli işletmeleriyle uluslar arası ölçüde rekabet edebilecek düzeyde gelişmiş olmasına karşın, ayrıca küçük kapasitedeki ve verimsiz çalışan, uluslar arası rekabet gücü düşük küçük ölçekli ve gelişmemiş çok sayıdaki işletmeyle homojen olmayan bir yapısal görünüm arz etmektedir (Kurtoğlu,2001).

Son 15-20 yıllık süreçte ahşap mobilya endüstrisi küçük ve orta ölçekten büyük ölçekli bir yapıya geçme aşamasındadır. Bu süreçte mobilya endüstrisi bir takım sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Ancak, bu sorunların hiç birisi çözüme kavuşturulmayacak boyutta değildir. Çünkü mobilya endüstrisinde gelişen teknolojinin kullanımı her geçen gün artmakta, bilgisayar kontrollü üretim klasik yöntemlerin yerini almaktadır. Bilgisayar destekli tasarım ve bilgisayar destekli üretim mobilya sektörünün gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Diğer taraftan sektörde, ürün tasarımına gereken önem verilmemekte ve bu konuya yeterli bütçe ayrılmamaktadır. Mobilya tasarımcılarının yetiştirilmesine gereken ilginin gösterilmesi ve istihdamlarının sağlanması, sektörün gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca sektörel açıdan kayıpların azaltılması, verimliliği etkileyen ve engelleyen faktörlerin iyileştirilmesi gereklidir.

2. TÜRKİYE’DE MOBİLYA ÜRETİMİ

Türkiye’de Ağaç İşleri Federasyonu’na kayıtlı olarak mobilya işi ile uğraşan 550 bin küçük ve orta ölçekli işletme vardır. Sanayi Ticaret Odaları’na kayıtlı üyelerin de bu grup içinde değerlendirilmesiyle bu sayı 600- 650 bini bulmaktadır. Fabrikasyon üretim yapan firma sayısı ise son yıllarda artmasına rağmen genelde belirli üretim merkezlerine sıkışmış ve yeterli kapasiteye ulaşmamıştır. Mobilya sektöründe Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı sermayeli firma sayısı 16 olup toplam içinde çok az oranda kalmaktadır (TOOB, 2002).

Aşağıdaki Çizelge 1’de Türkiye’deki mobilya üretiminin 1996-2001 yılları arasındaki parasal değer olarak durumu gösterilmektedir. 2002 yılı değeri tahmini olarak belirlenmiştir. 1996-2002 yılları arasındaki üretimin parasal olarak değerlerinde hafif bir dalgalanma görünmekte, 1997 ve 2000 yıllarında ise artışın olduğu; 2002 yılında üretim tutarının 370 000 milyar TL değerinde olacağı tahmin edilmektedir (OAİB, 2001; İGEME, 2002).

Çizelge 1:Türkiye’de Mobilya Üretimi (1998 fiyatlarıyla)

YILLAR	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Üretim Tutarı (Milyar TL)	330 135	360 000	340 703	340 029	360 377	310 250	370 000

Mobilya sektörümüzün tüm orman ürünleri sanayisi içindeki payı % 25 olup, gerek diğer orman endüstri ürünlerini hammadde olarak kullanması, gerekse oluşturduğu katma değer, işyeri sayısı ve istihdam etkisi ile son derece önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu sektör toplam ihracat içinde % 0,5 gibi düşük bir paya sahiptir. Bunun en büyük nedeni, mobilya üretiminin büyük bir kısmı organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren orta ölçekli atölyelerde yapılmasıdır.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği kapasite raporları verilerine göre mobilya firmalarının illere dağılımı çalışan sayısına bağlı olarak Çizelge 2’de gösterilmiştir (TOBB,2002).

Çizelge 2: Çalışan Personel Sayısı ve İllere Göre Mobilya Firmalarının Dağılımı

Şehirler	20-50 kişi arası	50-100 kişi arası	100-200 arası	200 ve üzeri
Ankara	36	11	6	2
İstanbul	36	11	6	1
İzmir	13	3	1	1
Kayseri	18	6	7	8
Bursa	30	7	5	3
Kocaeli	3	3		1
Adana	7	1	1	
Eskişehir	2	3		1
Bolu	1			2
Çanakkale	1	1		1
Kırklareli		1	1	
Mardin		1	1	
Tekirdağ			2	
Yozgat	2		1	
Bartın	1	2		
Zonguldak	1	1		

Türkiye’de mobilya sektörü pazarın, kalifiye işgücünün, hammaddenin yoğunlaştığı ve sanayisi gelişmiş belirli bölgeler civarında toplanmıştır. Önemli mobilya üretim bölgelerinin toplam üretimdeki payları sırası ile; Ankara % 27,2

İstanbul % 18,1, İzmir % 9, Adana % 9, Bursa % 5,4, Eskişehir % 4,5, Kayseri % 4,1'dir (Yeniçeri, 2002).

Görüldüğü gibi bölgeler içinde emek yoğun işletmelerin çok olduğu ve az sayıda büyük ölçekli firma ile Ankara ilk sırada yer almaktadır. İkinci önemli üretim bölgesi olan İstanbul'da ise mobilya üreticileri belirli bir merkezde toplanmamış, şehrin çeşitli sanayi bölgelerine dağılmış durumdadır. Bursa bölgesi ise İnegöl ilçesinde çok küçük ölçekli mobilya atölyelerine sahip bulunmakla birlikte, yapılan üretim ve tanıtımla gelişme dinamiği yüksek bölge konumundadır.

Mobilya sektöründe tarihsel gelişim içinde talep yetersizliği, finans güclüğü, hammadde sıkıntısı, çalışanlarla ilgili sorunlar, enerji yetersizliği ve düzenli çalışma koşullarının ortaya çıkardığı tam kapasite ile çalışmama gibi sorunlar görülmektedir (Öncer, 1991).

Türkiye'de mobilyada sektörel bazda 1962-63 yıllarından itibaren iç piyasa talebini karşılayacak bir üretim gerçekleşmiştir. 1972 yılında orman ürünlerinin ihracatına teşvik kararnamesi yürürlüğe konmuş ve alınan olumlu sonuçlar ile ihracat başlamıştır. 1983 yılına kadarda ihracat gelişmiş; fakat üretilen ürünlerde kalite ve işleme yetersizlikleri tespit edilmiştir. 1984-1990 yılları arasında ihracat ve ithalatta dalgalanmalar söz konusu olmuştur. Mobilya sektöründe bu yıllarda ekonominin dışa açılması ithal ürünler, iletişim teknolojisinin hızla gelişmesi, uluslar arası işletmelerin global pazarlama politikaları iç pazara yansımış ve mobilyada ihracata yönelik pazarlama anlayışı gelişmiştir. 1990 yıllardan itibaren üreticiler yüksek üretim kapasitelerine ulaşmak ve kaliteli mobilyalar üretmek için en ileri makine ve üretim teknolojilerinin kullanılması için bilinçlenmişlerdir. Yüksek teknolojiye yatırım yapan üreticiler kısa vadede pazarını genişletmiştir.

Türkiye mobilya sektöründe son beş yılı içeren kapasite kullanım oranları DİE verilerine göre Çizelge 3'de gösterilmiştir. Kapasite kullanım oranları 2000 yılında artmasına rağmen 2001 yılında düşüş göstermiştir. Buna neden olarak iç pazardaki talep düşüklüğü, finansman, hammadde yetersizliği ve ülke genelindeki ekonomik durum gösterilebilir. Dolayısıyla, kapasite kullanımının yükseltilebilmesi için sektörün, dış pazarlara açılabilmesini sağlayacak dönüşümlerin gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sektörün büyük kısmını oluşturan küçük ölçekli işletmeler göz önüne alındığı takdirde, kapasite kullanım oranının ancak %46'lar civarında olacağı tahmin edilmektedir. AB ülkelerinde üretim yapan mobilya imalatçılarının kapasite kullanım oranı ise %90 seviyesindedir.

Çizelge 3: Mobilya İmalat Sanayii Ortalama Kapasite Kullanım Oranları
% (DİE, 2002).

YILLAR		1997	1998	1999	2000	2001
İşyeri sayısı	ağırlıklı	68,3	61,9	57,2	66,8	58,3
Üretim değeri	ağırlıklı	81,8	73,4	66,5	76,6	73,6

3. TÜRKİYE MOBİLYA İHRACATI

Ahşap mobilya sektörü, işyeri sayısı ve yarattığı istihdam ile önemli bir sektör olmasına karşın ihracatımız içindeki payı oldukça düşüktür. Sektörün toplam ihracat içindeki payı 2001’de % 0,58 olarak gerçekleşmiştir. Mobilya sektörünün gelişmesi ihracatının gelişmesine bağlıdır. Türkiye’nin mobilya ihracatı 1981 yılında 11 milyon dolar iken, 1995 yılında 63 milyon dolar, 2001 yılında ise 180,7 milyon dolara yaklaşmıştır. 2002 yılı ilk 6 aylık dönemde ise toplam mobilya ihracatı 85.5 milyon dolar olmuştur.

Ahşap donanımlı mobilya ihracatımız incelendiğinde en büyük pay son üç yıldır Almanya’ya aittir. Bu ülkeye 2000 yılında 31,3 milyon dolar, 2001 yılında 35,1 milyon dolar ve 2002 yılında ise 51,2 milyon dolarlık mobilya ihraç edilmiştir. Mobilya ihraç ettiğimiz diğer önemli pazarlar arasında ise İsrail, Fransa, Avusturya, Hollanda, Kuzey Kıbrıs, İngiltere, Suudi Arabistan, Azerbaycan ve A.B.D. yer almaktadır. İsrail son iki yıldır mobilya ihracatının artış gösterdiği gelecek vadeden bir pazardır. Ülkeler bazında 1997-2001 yılları arasında gerçekleştirilen ahşap donanımlı mobilya ihracat değerlerimiz Çizelge 4’ de verilmiştir (DTM, 2002).

Ahşap mobilya ihracatımızda motorlu taşıtlarda kullanılan koltuklar, yatak haline gelebilen mobilyalar, yazıhanelerde kullanılan ahşap mobilyalar ve diğer ahşap mobilyalar önemli bir yer tutmaktadır. Şu anki konumları itibariyle dünya pazarında rakip olduğumuz ülkeler makine parkı ve otomasyon bakımından bizden zengin olsa da, ülkemizde emek yoğun iş ve teknik bilgi ile ve kapasitesi yüksek üretimle bu pazarda rekabet oluşturulmaya çalışılmaktadır. Gerekli teknolojik gelişme ile uluslar arası pazar payımızın artacağı ve güçlü bir yapı oluşturacağımız bir gerçektir. Bu aşamada sektörün gereklilik analizi yapılarak, Ar-Ge çalışmalarına mutlak suretle önem verilmelidir (Gülsevin, 1997; Çekilmez, 1996).

Sektördeki firmaların küçük bir kısmı doğrudan ihracat yaparken; büyük bir kısmı, diğer firmalar ve özellikle yurt dışı taahhüt işleri yapan müteahhitlik firmaları aracılığıyla ürünlerini ihraç etmektedir. 1980’li yıllara kadar ihracatın büyük çoğunluğu Orta Doğu ülkelerine yönelmiş durumda iken, 1990 sonrasında mobilya sektöründe ihracat özelliği Avrupa birliği ülkelerine verilmiş, son yıllarda

ise Rusya Federasyonu, EFTA ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleri mobilya üreticilerimiz için çok büyük bir dış pazar olmuştur. Rusya Federasyonu ve Türk Cumhuriyetleri'ne gerçekleştirilen mobilya ihracatında, bu ülkelerde alınan müteahhitlik işlerine paralel olarak bir artış yaşanmıştır. Çünkü, bu ülkelerde mobilya sanayisi gelişmemiş olduğundan ihtiyaçlarını ithalatla karşılamak zorundadırlar. Ancak, 1997 yılından itibaren Rusya Federasyonuna gerçekleştirilen mobilya ihracatı düşme eğilimine girmiştir. Ülkemize dış pazarda rakip olan mobilya üreticisi Avrupa ülkeleri bu pazardan pay almak için büyük çalışma içindedirler.

Çizelge 4: Ahşap Tasarımlı Ürünler Bazında Mobilya İhracatı (1000 US\$)

ÜRÜN ADI	1997	1998	1999	2000	2001	Ülkelerin % payları,2001
Motorlu taşıtlarda kullanılan türden oturmaya mahsus mobilyalar	13 116	17 326	29193	33140	37808	Almanya%54.1,Avusturya%16.6, ABD %8.5, İtalya %2.9, İspanya %2.7
Yatak haline gelebilen mobilyalar	4 200	6 743	8463	16884	31584	Almanya%30.9,Avusturya%11.1,İsrail%9.6, Danimarka%7, Yunanistan %4
Kamış, sorgun ağacı bambu vb. hammaddelerden yapılmış oturmaya mahsus mobilyalar	17	27	15	22	19	Rusya%42.6, Fransa%39.6, Ukrayna %4.8, İsrail %4.3
Ahşap iskeletli, döşenmiş oturmaya mahsus mobilyalar	1 137	1 489	4298	6707	8594	Hollanda %41.8, İsrail %12, BAE %7.3, İsveç %6.5, Fransa %4.9
Ahşap iskeletli, döşenmemiş oturmaya mahsus	2 566	3 590	4489	7631	9007	İsrail%27.9,S.Arabistan%17.5, Yunanistan%7.1,Almanya%7.1 İngiltere %6.9

mobilyalar						
Oturmaya mahsus mobilya aksam ve parçaları	4 442	7 639	9391	12180	11573	Fransa%39.7,Almanya %22.2, Brezilya%5.4, Fas%3.5, Cezayir %2
Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam ve parçaları	25 478	36 814	55849	76564	98585	
Yazıhanelerde kullanılan türde ağaç mobilyalar	6 976	6 213	7011	13487	8690	İsrail %12.2, Rusya %8.5, S.Arab. %4, Almanya %8.2, Türkmenistan%6.4, Azerbaycan %2.7
Mutfaklarda kullanılan türde ahşap mobilyalar	3 029	2 079	1865	2337	1720	Türkmenistan %14.4, ABD %10.9, Bel-lüks%8.4,Hollanda%6.6, Kazakistan%56.2, Makedonya %3.4
Yatak odalarında kullanılan türde ahşap mobilyalar	4 577	5 134	5298	6003	6513	İsrail%11.8,Danimarka%9.5,BAE%7.6, İngiltere%5.8,S.Arab. %5,Azerbaycan%4.8, Kırgızistan%4.6, Yemen %4.2
Diğer ahşap mobilyalar	11 099	15 308	18920	19022	16556	Almanya%10.1,İsrail %9.6,İngiltere%8.3, Rusya%5.2, S.Arab.%4.8,ABD%4.7, Azerbaycan%4.3, Makedonya %3.4
Diğer mobilyalara ait aksam ve parçalar	5 077	4 815	6059	7625	7699	Almanya%30.9,Hollanda%11.3, S.Arab. %7.7, Yunanistan %4.3, Fransa %4, Romanya % 3.9
Toplam	30 758	33 549	39153	48474	41178	
Genel Toplam	53 236	70 363	95 002	125 038	139 763	

Mobilya ihracatımız tüm çeşitler bazında 2001 yılı verilerine göre 180.7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Sadece ahşap donanımlı mobilyalarda ise 139.7 milyon dolardır. 1997-2001 arası her türlü malzeme kullanılarak yapılan tüm mobilya ürünleri ihracatı değerleri ülkeler itibarı ile Çizelge 5’de görülmektedir. Her türden en fazla mobilya ihraç ettiğimiz ülke Almanya olup, bu ülkeyi sırasıyla İsrail, Fransa ve Hollanda takip etmektedir.

Çizelge 5: Ülkelere Göre Her Çeşit Mobilya Ürünleri İhracatı (1000 US\$)

Ülkeler	1997	1998	1999	2000	2001
Almanya	10 546	17870	29316	31169	47379
İsrail	2 767	4102	10342	7208	14029
Fransa	3 451	5649	9145	7161	11685
Avusturya	6 254	7760	7868	5691	10577
Hollanda	4 480	6791	9044	5655	11022
Suudi Arabistan	2 040	3321	4377	4679	5072
ABD	2 220	2301	3445	4520	7379
Kuzey Kıbrıs	1 865	3060	4642	2439	1798
Belçika	1 352	2664	2691	3510	4761
Yunanistan	1 063	1634	2156	1600	4780
Birleş. Arap Emir	270	469	1057	1525	4410
Türkmenistan	3 642	2760	2712	1470	2070
İngiltere	911	1642	4505	1444	5062
Romanya	1 254	1618	2046	2752	2177
Kazakistan	3 763	5623	2364	1288	1151
Azerbaycan	4 594	5232	3728	1082	2669
Rusya	9 318	6461	2523	1339	4041
Danimarka	1 020	1171	1306	2472	3422
Makedonya	580	620	1323	3128	2556
Diğerleri	17 089	16608	23072	75594	34643
Toplam	78 479	97356	127662	163218	180683

Kaynak:ITC,2000.

Son yıllarda görülen artışta ahşap mobilya sektöründeki tasarımdan teknolojik gelişmeye kadar oluşan süreçte ürün kalitesi ve kapasite kullanımının artması ile dış pazara ağırlık veren yönetici düşüncelerinin payı büyük olmuştur. Çağın gerektirdiği ürün pazarlama sistemi çerçevesinde ve uluslar arası tanıtım fuarlarında mobilya ürünleri alıcıya sunulmakta, gerekli katalog, model ve sistemlerle reklam çalışmaları yapılarak sonuçlar alınmaktadır. Tüm bu fonksiyonlar mobilya sektörünün kendi içinde gelişmesini ve kalite çitasının yükselmesini sağlamıştır. İhracatta yakalanan bu yükseliş eğiliminin artırılarak sürdürülmesi ve pazar payının artırılması yoluyla sektörü paylaşan firmalarda ana hedef olarak ihracatta miktarının yıllar itibariyle artacağı beklenmektedir.

Türkiye'nin ihraç ettiği ahşap mobilya ürünlerinin tüm mobilya ürünleri içindeki oranı Çizelge 6'da verilmiştir. Çizelgede görüldüğü gibi ihraç edilen tüm mobilya ürünleri içinde ahşap donanıma sahip olanlarının oranına bakıldığında, ahşap mobilyanın 1998-2001 yılları arasında tüm mobilya ürünleri içinde %72.2'den %77.3'e kadar artan bir oranda yükseldiği ve toplamda ise en önemli paya sahip olduğu görülmektedir. Ahşap kullanımının mobilya açısından son derece önemli olduğu ve talebi yoğun kılan bir unsur olarak göze çarptığı görülmektedir.

Çizelge 6: Tüm Mobilyalar İçindeki Ahşap Donanımlı Mobilyaların İhracat Oranı (1000 US\$)

Mobilya Ürün Çeşidi	1998	1999	2000	2001
Ahşap Donanımlı Mobilya İhracatı	70 363	95 002	125 038	139 763
Tüm Mobilya İhracatımız	97 356	127 662	163 218	180 683
ORAN (%)	72.2	74.4	76.6	77.3

Türkiye mobilya sektörünün Avrupa Topluluğu ve diğer ülkelerin işletmeleri ile rekabeti için yapısal değişim zorunlu görülmektedir. Bu nedenle, yapısal değişimin sektörel ve işletmeler düzeyinde hangi boyutta ve nasıl uygulama süreci ile gerçekleştirileceğinin tartışılması gereklidir (Kurtoğlu, 2001).

Türkiye için ahşap mobilya sanayisinin teknolojik kalite ve ürün çeşitliliği bakımından genişlemesi ise tamamen ihracat imkanına bağlıdır. 100 kadar ülkeye ihracat yapılmasına karşın ihracatın düşük kalmasına mobilya sektöründe faaliyet gösteren tesislerin boyutsal kriterlerine, sektörün iç piyasaya dönük yapılması kadar modern üretim tezgahlarının kullanılmayışına, uygulanan üretim şekillerine ve maliyetlerin girdilere göre dağılımı ve rekabet gücüne göre farklılık taşınmasına bağlı kaldığı göz önündedir. Finansman sorunları, dış pazarlar konusunda bilgi eksikliği ve talep yetersizliği ise ihracatta karşılaşılan diğer önemli sorunlardır.

4.TÜRKİYE MOBİLYA İTHALATI

Gümrük birliğine girilmesiyle gümrük ve fonlarda yapılan düzenlemelere paralel Türkiye'nin mobilya ithalatı artmış ve bu ürün için dış ticaret değerini Türkiye aleyhinde bozmuştur. Mobilya sektöründe ithalatın artmasına neden olan ise teknolojik gelişmelere rağmen, tüketici tercihleri ve kalite konusunda isteklere cevap verilmemesidir. Son yıllarda artan mobilya ithalatı ile ihracat değerinin karşılanmamasına rağmen 2001 yılında son yılların aksine ihracat ithalatı karşılar hale gelmiştir.

1986 yılında, mobilya ithalatının daha fazla serbestleştirilmesi ve daha sonra 1996 yılında AB ile Gümrük Birliği'ne girmemiz ile mobilya ithalatında artış görülmüştür. Türkiye'nin 1999-2001 yılları arasındaki ahşap mobilya ithalatı Çizelge 7'de gösterilmiştir. 2000 yılında mobilya ithalatı 181 milyon dolara ulaşmış, 2001 yılında Türkiye'de yaşanan ekonomik krizin etkisiyle mobilya

ithalatı bir önceki yıla göre 112 milyon dolara düşmüştür. Türkiye'nin mobilya ithalatı yaptığı ülkelerin başında İtalya gelmektedir. 2001 yılı itibariyle İtalya'dan 35.7 milyon dolarlık mobilya ithal edilmiş olup; İtalya'nın mobilya ithalatımızdaki payı % 33 dür (CSİL, 2001).

Çizelge 7 : Ahşap Tasarımli Ürünler Bazında Mobilya İthalatı (1000 US\$)

ÜRÜN ADI	1999	2000	2001	Ülkelerin % payları,2001
Motorlu taşıtlarda kullanılan türden oturmaya mahsus mobil.	1 883	3 931	4 723	İngiltere % 36, Almanya %35, İtalya %11, Fransa %3
Yatak haline gelebilen mobilyalar	355	530	289	İngiltere % 29, ABD %25, İtalya %18, Fransa %6
Kamış, sorgun ağacı bambu vb.den oturmaya mahsus mobil.	487	948	766	Endonezya % 35, Tayland %8.6, İtalya %8.6, ABD %7, İspanya %7.9
Ahşap iskeletli, döşenmiş oturmaya mahsus mobilyalar	2 411	5 361	2 559	İtalya % 36.6, ABD %35.8, İngiltere % 5.7, Fransa %7.9, Almanya %6.5
Ahşap iskeletli, döşenmemiş oturmaya mahsus mobilyalar	2 201	3 336	3 061	İtalya %19.6, ABD %17.7, Endonezya % 7.6, Fransa % 7.3, İngiltere %6.8
Oturmaya mahsus mobilya aksam ve parçaları	29 462	38 055	24 090	Fransa %31.3, Almanya %29, İtalya %16.2, İngiltere %5.2, İspanya %5.2, ABD %3
Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam ve parçaları	35 762	52 161	35 488	
Yazıhanelerde kullanılan türde ağaç mobilyalar	10 798	13 067	4 880	İtalya %51.9, Kanada %14, Almanya %10.8, Fransa %5.6, İspanya %4.1
Mutfaklarda kullanılan türde ahşap mobilyalar	12 523	15 030	10 459	İtalya %56, Almanya %40, Fransa %1
Yatak odalarında kullanılan türde ahşap mobilyalar	5 918	8 234	4 306	İtalya %37.1, Almanya %29, Belçika-Lüksemburg%8.8,Fransa%7.1, ABD %4.2
Diğer ahşap mobilyalar	27 183	33 274	20 220	İtalya %37.4, ABD %15, Almanya %13.8, Fransa %13, İngiltere %4.4
Diğer mobilyalara ait aksam ve parçalar	10 109	9 962	6 470	İtalya%47,Almanya%17.4,Avusturya%11.8, Fransa %4.2, Kanada %3.5
Toplam	66 531	79 567	46 335	
Genel Toplam	102 293	131 728	81 823	

Ahşap mobilya sektöründe ithal ettiğimiz mobilya grupları olarak başta oturma amaçlı aksam ve parçalar, diğer ahşap mobilyalar ve mutfaklarda kullanılan türden ahşap mobilyalar başta gelmektedir. Türkiye ahşap mobilya sektörü dış ticareti önemli ölçüde artış göstermemesine rağmen, 1999-2000 yıllarında ithalat miktarı ihracat miktarını geçmiş, 2001 yılında ise dengenin pozitif olduğu ve ihracatın ithalatı karşılama oranı %66 oranında gerçekleşmiştir. İhracatın ithalata göre düşük olmasında, mobilya sektörünün iç piyasaya yönelik çalışması, seri ve bilgisayar destekli üretime geçilmemesi, kalite standartlarının belirlenmemesi ve tasarımın yapılmaması etkili olmuştur. Bu nedenle, ahşap mobilya endüstrimizin dış pazarlara açılması ve belirli bir payı yakalaması amacı ile ilave teşviklerin sağlanması gerekmektedir.

Çizelge 8: Ahşap Mobilya İhracat-İthalat Tutarları (1000 US\$)

ÜRÜN	1999	2000	2001
Ahşap Mobilya İhracatımız	95 002	125 038	139 763
Ahşap Mobilya İthalatımız	102 293	131 728	81 823
ORAN (%)	İthalat fazla	İthalat fazla	İhracat 22.7 fazla

Çizelge 8’de 1999- 2001 yılları verilerine göre 1999 ve 2000 yıllarında ahşap mobilya ithalatımız ihracatımızın üzerinde bir değere ulaşmıştır. 2001 yılında ise % 22.7’lik bir karşılama oranı ile ihracat değerimiz ithalat değerimizin üstüne çıkmıştır.

Son 10 yıllık veriler incelendiğinde mobilya sanayimizin toplam ticarete genel imalat sanayi dış ticaretinde ve orman ürünleri sanayi dış ticareti içerisinde düzenli bir gelişim gösterdiği ve payını sürekli artırdığı görülmektedir (Kurtoğlu, Koç, Aksu, 1999).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’nin tüm mobilya ürünleri içinde önemli bir yere sahip olan ahşap mobilya sektöründe belirlenen ihracat hedeflerini yakalaması, dünya ticareti içerisinde hakkettiği payı alabilmesi ve üretim kalitesini artırabilmesi için aşağıda belirtilen hususları dikkate alması gerekmektedir;

- 1-Üretim araçları ve yardımcı hizmetlerin üretim faaliyetlerini gerçekleştirmek için yapılan fiziksel düzenlemeler farklı bölümler arasındaki koordinasyonu kolaylaştırılmalıdır. Yapılacak gruplamalara göre makinalarda parçalar iş akışı basitleştirilerek işlem sıralarına göre düzenlenmelidir. Mobilya sektöründe makinaların başlangıçta düzenlenmesi, çalışanların hareketlerinin en az düzeye indirilmesi iş akışının basitleştirilmesi açısından çok büyük önem arz etmektedir.
- 2- Mobilya imalinde farklı yapı ve çeşitlilikte ürünle çalışılmaktadır. Bu nedenle, ürün eldesinde hiçbir fonksiyonu olmayan taşıma giderlerinin kaldırılması

gerekmektedir. Ayrıca ürün özelliği, çeşidi ve miktarı mobilya fabrika düzenlemelerinde etkili olmaktadır.

3- Mobilya üretiminde gerek insandan ve gerekse üretim araçlarından, tam kapasite ile yararlanılması için birden fazla üretim aracında veya çalışma yerinde bir kişi veya grup faaliyeti olmalıdır.

4- Üretilen mobilyada belirli elemanlardan oluşan sistemi oluşturmak, uygulama planlarını hazırlamak ve mevcut alternatiflerin en uygunu seçilerek tek amaca yönelik olmayan, çok amaçlı karar verme sağlanmalıdır. Bir mamul üzerinde karar vermede zaman tasarrufunun sağlanması, imal eden tarafından kolayca anlaşılır olması, ürün modelinin süratle ve etkilikle değiştirilebilir olması gerekir.

5- Mobilya sektöründe gerekli ve talebi olan ürünler gerekli zamanda gerekli miktar ve kalitede üretilirse maliyeti yükselen gereksiz stoklardan temizlenerek, envanter maliyeti düşecek, sermaye dönüş hızı yükselecek, piyasadaki talep değişimlerine hızla uyum sağlayacaktır. Ayrıca, mobilyaların kalite ve standart denetimlerinin yapılması ve üretilen mobilyaların dünya standartlarına ve ithalatçı ülkelerin özel isteklerine uygun olması sağlanmalıdır.

6- Dünyada teknolojik gelişim büyük bir hızla devam ederken mobilya sektörü daha yoğun bir rekabet ortamına itilmektedir. Bu nedenle mobilya sektöründe klasik üretim teknikleri ve yönetim anlayışına sahip işletmelerden vazgeçerek modern teknoloji ve tasarıma önem veren yeni arayışlara yönelmelidir. Mobilyada ürün tasarımı, dayanıklılık hesapları ve üretim aşamasındaki gerekli faaliyetleri işletme amaçlarına en uygun olacak şekilde bilgisayar desteği ile gerçekleştirilmelidir.

7- Mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların iç pazara dönük yapılanması değiştirilmeli, bilgisayar kontrollü üretimin sağlanması ve dış pazar konusundaki bilgi sıkıntısı çözümlenmelidir. Bununla birlikte tesislerdeki atıl kapasitenin, teknoloji kurallarına ve standartlara uygun yüksek kalite unsurlarına dikkat edilerek üretime aktarılması yönündeki çalışmalar gerçekleştirilmelidir.

8- Mobilya sektöründe esneklik ve otomasyon uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Esneklik ile ürün talebindeki değişikliklere kolayca uyum sağlanırken, otomasyon ile çoğul üretim ve düşük maliyet elde edilmektedir. İşletmeler yeniliğe açık olarak klasik yöntem ve üretim anlayışını değiştirerek tüketici isteklerine göre yönlendirme yapmalıdır.

9- Mobilya sektöründe faaliyet gösteren firmaların bir araya gelerek dış ticaret faaliyetlerinde etkin bir güç birliği oluşturmak amacı ile sektörel dış ticaret şirketlerinin kurulmasında yarar vardır. Bu şirketler vasıtası ile sürekliliği sağlamak için mobilyaların kalite ve standart denetimlerinin yapılması ve üretilen mobilyaların dünya standartlarına getirilmesi gerekir.

5. KAYNAKLAR

- 1-Çekilmez, V., 1996. İGEME Mobilya Ürün Profili, Ankara.
- 2-Gülsevin, O., 1997. Japonya Ahşap Mobilya Piyasası, İGEME, Ankara.
- 3-Kurtoğlu, A., 2001. Türkiye Orman Ürünleri, Mobilya Endüstrisi ve Ağaç Malzeme Talebi, Mobilya ve Dekorasyon Dergisi Sayı 43, İstanbul.

- 4-Kurtoğlu, A., 2001. Günümüzde Türkiye ve Dünyada Mobilya Endüstrisi ve Dış Ticareti, Mobilya ve Dekorasyon Dergisi, Sayı 45, İstanbul.
- 5-Kurtoğlu, A., Koç, H., Aksu, B., 1997. Türkiye Ahşap Mobilya Endüstrisinin Dış Ticaret Analizi, Ulusal Mobilya Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara.
- 6-Öncer, M., 1991. Orman Ürünleri Sanayinde Üretim Planlaması ve Kontrolü, MPM Yayınları 493, Ankara.
- 7-Yeniçeri, B., 2002. Mobilya Sektörü ve Dış Pazar Araştırması, İGEME, Ankara.
- 8-CSİL, 2001. The Furniture Industry In Greece, Centro Studi Leggero, Milano
- 9-ITC, 2000 The International Trade Centre (Unctod/wto) and The United Nation Statistics Division, Version 2.0, Cenevre.
- 10-Anonim, 2002. DİE Devlet İstatistik Enstitüsü Kayıtları, Ankara.
- 11-Anonim, 2002. DTM Dış Ticaret Müsteşarlığı, Ankara.
- 12-OAİB, 2001. Orta Anadolu İhracatçılar Birliği Mobilya Değerlendirme Raporu, Ankara.
- 13-Anonim, 2002. T.O.O.B, Bilgi İşlem Merkezi Kayıtları.